

„Soča“ izbaja vsak četrtek in velja
pošto prejemana ali v Gorici na dom
ošiljana:

Vse leto . . . . . l. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrt leta . . . . . „ 1.20
Kmetovalec* za naročnike Soče Vse l.
f. 2.— Pol leta f. 1. Za nenaročnike: Vse
peto f. 3.— Pol leta f. 1.60

Pri oznanilih in ravno tako pri „po-
slanica“ se plačuje za navadno tristopno
vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat
Za večje črke po prostorn.

SOČA

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10
soldov v Gorici pri Paternolliju; v Trstu
v tobakarnicah „Via del Belvedere 179
in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blago-
voljno pošiljajo pod naslovom: Vik-
tor Dolenc v Gorici. — Rokopisi
se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno
frankujejo. — Delalcem in drugim ne-
premožnim se naročnina zniža, ako se
oglasijo pri uredništvu.

V Gorici 10. marcija.

(Volitev dež. poslanca; — deželni zbor.) Volitev
deželnega poslanca iz grupe velikih posestnikov na slo-
venski strani naše dežele in sicer na mesto rajkega
Matije Doljaka je razpisana na dan 31. tekočega mese-
ca. Vladni organ „L'Osservatore Triestino“ je že ob-
javil imenik volilcev z dostavkami, da se smejo podati
ugovori proti istemu do 17. t. m. Zapazili smo, da so
iz tega imenika izpuščeni nekateri obče znani veliki
posestniki, n.p. Dr. Žigon iz Kviškega, Matija Do-
ljak (njegov pravi naslednik) iz Solkana, Zimsič
iz Brd in drugi. Ali se je to iz nemarnosti zgodilo ali
iz drugih namenov, koda ve? vsakakor je pa potrebno,
da si vsi tisti posestniki, kateri plačujejo nad 50 gold.
izravnega davka, imenik pregledajo in če svojih imen v
njem ne najdejo, da podajo nemudoma pritožbo e. k.
namestništvu. Volilna skupščina naših velikih posestni-
kov je sestavljena iz takih elementov, da treba vse mo-
goče previdnosti, da se nam ne vrine kak Neslovenec
za poslanca. Zeleti bi tudi bilo, da bi se slovenski vo-
lilci nikakor ne cepili v stranke, ampak da bi se po-
prej porazumeli in složno volili enega kandidata. Kedo
naj bi bil ta, o tem si danes še ne drznemo izreči svo-
jega mnenja; morda bi bilo najboljšo, ako bi se volilci
sami o njem dogovorili, ter si v ta namen izbrali moža,
kateremu bi mogli z dobro vestjo zaupati zastopanje
svojih interesov. Edino kar hočemo v tem oziru danes
nasvetovati in prav poudarjati jeto, naj bi nobena
izmed dveh slovenskih strank nepremi-
sljeno postavila takega kandidata, o ka-
terem je misliti, da bi vtegnil zaradi
njega razpor nastati.

Volitev deželnega poslanca je vselej jako važna,
tudi takrat, ko ima, kakor zdaj, samo za malo časa
mandat dobiti. Ako bi se n. pr. neslovenskim voliv-
cem v tej skupščini s pomočjo nemarnežev in staroko-
pitnežev posrečilo, da bi spravili zdaj katerega svojega,
vladnega ali italijanskega kandidata v zbor, zrasel bi
jim vsled tega greben, prihodnje bi se bolje napeli
vse žile v dosego enakega uspeha, katerega bi tem la-
že dosegli, ker bi propal pri sedajni volitvi naše vo-
lilce poparil in mogoče še huje razcepil. Zatorej po-
zor, slovenski veliki posestniki! reklamajte o pravem
času svojo volilno pravico, ako ne zapazite svojih imen

v imeniku, prilite k volitvi 31. t. m. vsi brez izjeme,
ali pa izročite zanesljivim možem svoja postavna po-
oblastila, ter volite zložno takega moža, o katerem mo-
rete zanašati, se da bode vreden naslednik vlega Do-
ljaka!

Deželni zbori so sklicani na dan 6. prihodnjega
meseca aprila; tedaj letos nenavadno zgodaj, a v ta-
kem času, da se ne bode našim poslancem lahko iz-
govarjati, kakor o času žetve in trgatve, da so zaradi
domačih opravil zadržani.

Mogoče in celo najbrže, da bo deželna sessi-
ja zadnja se sedajnimi poslanci; kajti hletu, menda
avgusta meseca izteče šestletna doba, za katero so iz-
voljeni.

Kaj bode naš zbor razpravljal, še nij znano, niti
se še ne ve, kaj mu bode vlada predložila. Menda ne
bo posebno važna sessija; da se opravijo deželne račun-
ske reči, podelijo podpore cestam in dijakom, v naglici
rešijo došle peticije, sprožijo morda kako interpellacijo,
na katere ne bo časa odgovarjati, pa bo zborovanje pri
kraji. In vendar bi ne manjkalo tvarne za dolge, resne
razprave: imamo, kakor smo že večkrat tožili, občinski
red v neredu; marsikaj bi se moralo v njem in v
volilniku popraviti, spremeniti in dopolniti; imamo kme-
tijsko šolo in zavejo jo praktično, a do zdaj je še
štantano nepraktična, kar smo že večkrat v na-
šem listu jasno dokazali: po deželi si delijo občine
občinska zemljišča in kapitala brez postave, ker
nij v tem oziru splošne postave in ker se prošnjam
občin v dosego postavne delitve zavire delajo,
namesto da bi se kakorkoli pospeševale. i. t. d.

Gledé priprave občinskega reda in volilnika smo
o svojem času priobčili precej obširno razpravo in bilo
bi zdaj morda nevhvaležno, da bi vse to ponavljali, kar
smo takrat nasvetovali, ali da bi temu še kaj novega
dodali. V državnem zboru kuje zdaj poseben odsek ne-
kako politično reformo naše državne polovice; na te-
melju tega, kar bode državni zbor na podlagi odsekovih
studij in predlogov dogotovil, trebalo bo potem najbrže
občinske reče vseh takrajitavskih dežel uravnati. Po
tem takem bi vtegnilo malo pomagati, ako bi hotel naš
deželni zbor občinski red preurejati; pač pa bi bilo
dobro in morda potrebno, ako bi jasno razodel svoje
mnenje, kakošna politična reforma bi naši deželi najbo-
lje ugajala. Razprave državnozborskega odseka razkri-
vajo že nekoliko nameravano organizacijo; nam se ne-

všečno bliska iz teh razprav izdatno pomnoženo število
državnih političnih organov na škodo občinski
autonomiji in narodnosti. Sploh se nam
nikakor ne dopada, da izvira politična organizacija iz
državnega zbora in da se ima za vse dežele po enem
kopitu izvesti. Vsaka dežela ima svoje posebne razmere
in potrebe; prav te pa bi morale temeljiti, na kate-
rem bi se morala vsaka za se, po svojem kompetent-
nem deželnem zboru političko uravnati. Zatorej menimo,
da bi bilo prav, ako bi naš zbor v tem zmislu svoj glas
povzdignil, ali vsaj svoje misli in želje razodel gledé
namenjene organizacije. Zdjaj je še čas govoriti, kedar
bode politička uravnava z državno postavo dognana, po
tem ne bo ostajalo nego pokornim biti. Post festum je
zastonj interpellacije delati.

Kar se tiče kmetijske šole, vemo, da je njeno rav-
nateljstvo samo uže podalo obširen predlog, kako naj
bi se to učilišče na bolj praktični podlagi prouravna-
lo. Ravnatelja italijanskega in slovenskega oddelka sta
se o tem vprašanju porazumela in kakor slišimo, se tudi
druge mero tajne osebe s tem predlogom vjemajo. Gra-
divo je po tem takem pripravljeno, posestva ne manjka,
vlada je s podporami še vedno radodarna,—ali naj se
po tem takem še dalje olašča? Mi menimo, da bi ne
bilo nikakor prav, posebno ker bode zbor v tako vgod-
nem času skupaj, da lahko kak teden s to velevažno
nalogo zamudi.

Gledé občinskih zemljišč je res, kakor smo zgoraj
povedali, da so si je nekatera občine uže dojavsko brez
deželne postave razdelile, bodisi ker so videlo, da so
razprave v dosego privoljenja brez konca in kraja, bo-
disi tudi v posameznih občinah vsled samopridnosti ob-
činskih prvakov. Toda nasledki takih samovlastnih raz-
delitvi so skoro povsod zelo neveselni: neprenehljive
prepirljivosti med občinarji, posastveno kaljenje, negotova
last, davke mora še vedno občina plačevati, prepis v
javnih knjigah je nemogoč, in za to so tudi vse prodaje
in vsa vkupila glede takih zemljišč nezanesljiva i. t.
d. Z ozirom na vse to in ker je korist, da ne rečemo,
potreba razdelitve občinskih zemljišč posebno na ne-
katerih straneh naše dežele obče priznana, bi bilo men-
da vendar dobro, da bi deželni zbor še enkrat s po-
sebno deželno postavo ustanovil glavna načela, po ka-
terih bi smel po tem deželni odvor za vsak primerljaj
poshaj pooblaščevati občine, da smejo svoja zemljišča
razdeliti.

LISTEK.

Razmere

med Slovenci in Langobardi

V.

Videli smo, da so se bili Slovenci v Sirmijo in
spoljno Pannonijo razširili še predno so Langobardi
odšli. Da bi bili Slovenci že z Langobardi v Ita-
lijo šli**), je mogoče, a ne verjetno, ker ti si neso
bili nič kaj dobri sosedje. Dr. Bizzarro (o. c. pg. 15)
mislil, da so že takrat berla nad Čedadom posedli. To-
da, to se bo dalo težko dokazati. Znano je pač, da so
se Slovenci v Italijo že v letih 537, 540, 547, 555 in
556 bojevali (Muehar Gesch. Steiermarks IV. pg. 166). A
to so bili le mezniki od spodnje Donave. O stalnih
naselitvah Slovencev v Italijo se takrat še ne more go-
voriti (Safaržik, Starozitnosti II. pg. 312).

Kedaj so se pa naselili Slovenci po sedanjem spod-
njem Štajerskem, Koroskem in Kranjskem?

Natančnej odgovor na to prašanje nij lahek, ker
vsi tedanji viri molče o tem. Le po sklepil nam je
mogoče to dobo približe zaznamovati. Še l. 562 spominja
Prokopius keltiških Karnov in Norikov. A misliti si je
moramo že jako redke. Skozi Pannonijo in Norik so
hruli vsi viharji ljudskega preselovanja v Italijo. Skozi
idoča ljudstva so vse pokončala, kar jim je pred noge
prišlo. Če je kedo izmed starih prebivalcev in rimskih

provincijalov meču odšel, pobegnil je gotovo v varnejše
kraje, v Italijo, v terdna mesta, ali pa se je umaknil v
više nepristopne kraje med gorami. A še ti zadnji ostanki
šli so z Langobardi v Italijo (P. D. II. 26.) Langobardi
sami so po poti vse pokončali, kar je bilo preš-
njim ljudstvom ostalo.

Tako so imeli Slovenci prostor širiti se počasi ob
Savi, Dravi in Muri navzgor. Ker so prišli iz velike sarm-
atske ravnine in ker je bilo vse njih življenje ravnini
privajeno, našli bodemo jako razumljivo, da so se naj-
popreje ravnih krajev polastili. Saj so jim mogli le edi-
no ti dovolj pogoja za njih priljubljeno poljedelstvo obe-
tati. Ko so pa drugi rodovi od zadi pritiskali in ko se
je ljudstvo sčasoma pomnožilo, morali so seveda tudi
Slovenci vedno više in više stopati in se zadnjč tudi
se stermim svetom zadovoljiti.

L. 579 je bil bajé pod patrijarhom Elijo v Gradu
cerkveni zbor, pri katerem so bili tudi škofi Leonian iz
Tiburnije, Janez iz Celeje in Patritius iz Emone. Toda
Muratori in Rubeis imata dotične listine za nepravde.
Ker se pozneje te škofije več ne omenjajo, mislijo nek-
teri, da so morale vsled napada Slovencev izginiti. Le
tiburnska škofija (v Turju (Lurenfeld) na gorenjem Ko-
roskem) je baje še do l. 591 obstajala. A to nij goto-
vo. Verjetno je, da so te škofije že predej nehale, ker
zarad zmanjšanja prebivalcev neso imele več vernikov.
Dalje se navaja sinodalno pismo oglejskega duhovništva
od l. 591, ki o Slovincih še molči. Toda temu se na
smemo čuditi, če pomislimo, da tedanja poročila le ta-
krat Slovencev omenjajo, kedar se kje z velikim hrupom
prikažejo (Fr. Bradaska. O najstarejši slov. zgodovini,

matičin letopis 1870, pg. 261). V najslabejem primir-
ljeji bi to le dokazalo, da Slovenci takrat še neso bil
blizu Ogleja.

A vse to so le slutnje. Zgodovina nam omenja
Slovencev še le ko se že bili zapadno mejo svojih sedanjih
bivališč dosegli. Med l. 593—594 prikažejo se Avari na
meji Italije in kralj Agilulf (590—615) je prisiljen z
njimi mir skleniti (P. D. IV. 4). Verjetno je, da so
bili s temi Avari tudi Slovenci v zvezi in tako bi bili
ti omenjenega leta prvičkrat do Italije prišli. Da so bili
Slovenci takrat že tako daleč proti zapadu prišli, kaže
nam to, da je bil bavarski kralj Tassilo I. prisiljen l.
594 Slovence na toblaškem polju napasti, ker so mu že
čez meja v njegovo kraljestvo silili.

Gotovo je, da so Slovenci l. 598 že v Italijo pridreti
skušali ker tega leta voščil papež Gregor eksarhu Ita-
lije, Kalliniku, sročil zavoljo ženage nad Slovenci (Ap.
Mansi Concil. collectio, X. pg. 117). Bradaska misli (o.
c. pg. 235), da se je to zgodilo v Istri, a verjetneje je,
na meji Italije blizu Ogleja, ker obrežje (zlasti Grad)
je tudi po ustanovitvi langobarske oblasti byzantsko
ostalo. Da so Slovenci že v Italijo silili poterjuje dalje
breve pape Gregorja, poletu 600, v katerem obžaluje
salansko duhovščino zaradi slovenskih napadov: „Et
quidam de Sclavorum gente, quae vobis valde inuiminet,
affligor vehementer et conturbor. Affligor in his, quoniam
iam in vobis patior; conturbor, quia per Istriam aditum
iam Italiam intrare coeperunt“ (Farlati, Illyria sa-
era, II. pg. 287). Pod ta „Istriae aditum“ se mora
razumeti Kras, ki je takrat še k Istri spadal, zlasti pa
na njegovej severnej strani ležeča vipavska dolina.

***) Bradaska, matičen letopis 1870, pg. 286.

Ne dvomimo, da bi sedajna vlada potrdila tako splošno postavbo, ako bi bila našim razmeram zares primerna; saj imajo tudi drugod, n. pr. na Moravskem, Českem i. d. enake postavbe, po katerih delijo občine svoja zemljišča z dovoljenjem deželnega odbora, kateri vodi vsako dotično razpravo ter jo po svojih uradnikih ali pooblaščenih dožene.

Razdelitev občinskih zemljišč ima zares tudi svoje neugodne posledice, toda povsod, koder so zemljišča gola, kakor na Krasu, ob Čavnu in d. prevagujejo vendar ugodni nasledki in mi menimo celo, da je možno in pravično izvršenje razdelitve takih zemljišč edino najuspešnejše sredstvo, po katerem se ona morejo morda še obgozditi ali sploh v kakoršno koli boljše kulturo pripraviti. Vsi drugi eksperimenti na Krasu so strašno zamudni in dragi in ob enem prav malo izdatni. Naj bi deželni zbor to zadevo v prihodnji sešaji resno razpravjal. Če sklene svoje šestletno delovanje s temeljito postavbo, zadevajočo razdelitev občinskih zemljišč na Goriškem, rešil bo deležno vprašanje, pretrgal mnogo brezpotrebni prepornosti, meje postavil mnogim nepostopnim, in izdatno pospešil — kar bode prihodnost pokazala — materialni blagor mnogih občin.

Dopisi.

Iz Ajdovščine 9. marca 1875. — (Izv. dop.) Kdor Ajdovskih razmer ne pozna, moral bi misliti, da je dopisnik „Soča“ št. 8 svetu vest naznanil, Bog vedi kaj so čitalničarji storili, ker so premišljevali in preudarjali na Salamonski nasvet nekega gospoda odločili Sloge gledé zedinjenja odgovoriti, da se morajo pravila nekaj predruščiti. Da pa ne bode svet slabo sodil, naj se ta reč nekaj razjasni. Čitalničarji, kar jih je bilo navzočih pri seji, spomnili se niso na novo službeno postavbo, hoteli so le čitalnico varovati, ker so mislili, da ji vsled obnašanja društva Sloge, nevarnost preti, razvidno je, da niso imeli slabega namena; ne more se tedaj razumeti, kako so si Slogani odgovor čitalnice tolmačili in kako da jim je bil tako pretiran. Sicer naj si ga tolmačijo, kakor jim drago, saj si tudi mi oba dopisa „Soča“ št. 5 in 8 drugače tolmačimo, ko oni mislijo. Večkrat izrekli so že, da je čitalnica klerikalna, in da le oni so liberalci. Dobro. Ne razumemo, kaj oni sploh o svobodi mislijo, ker napadajo osebo ljudi, ki k onemu ljudstvu spadajo, kateri je v prazgodovinski dobi v sužnosti živeli. — Oni tedaj, ki se omikane in liberalce imenujejo, kličejo v smeli spomin one mračne čase, v kterih so narodi v sužnosti živeli.

enacega, ampak veseleti bi se mogli napredka bivšega sužnjega ljudstva. — Misli je, da ste onima dvema gospodoma zaradi tega sovražni, ker se nista hotla vdati vašim nakanom in ker sta si dosti za obstanek čitalnice prizadevala.

Naj si bode tega dosti, kajti po tem potu ne bomo nikdar do zedinjenja došli, — omenjati hočem le, da se je g. T. očitno in ne na skritem, pred 6 družteniki v čitalnici zavezal v 14. dnevih po novem letu svoj nov prostor čitalnici prepustiti. — Tega gotovo ne bil bi kot izvrsten Slogan storil, ko ne bi si bil mislil, da je društvo Sloge nehalo, saj ni imelo to društvo niti predsednika in popolnega odbora. — Prešlo je 14 dni in še več, vendar ni še svojega prostora čital-

Če so torej Slovenci že l. 594—595 na najzapannejši meji stanovali, ne more se omejiti njih razširjenje po sedajni Sloveniji le na leta 592—595, kakor se to največkrat čita, nego ker so je naselovanje mirno in polagoma vršilo, trajati je moralo delj časa in v Pannoniji že hitro po odhodu Langobardov začeti. Czörnig (o. e. I. pg. 188) misli, da so se Slovenci na Goriškem krog l. 580 naselili, a kako natanjeno številko podati je do sedaj še nemogoče. Odkodi ima dr. Bizzaro (o. e. pg. 15) svojo vest, da so se Slovenci med 544—548 na Kranjskem in Koroškem naselili, mi nij znano, a resnična gotovo nij.

Kakor vsa ljudstva, hrepeneli so tudi Slovenci po solnčnatih ravninah italjanskih in oni še zlasti, ker so ravnine posebno ljubili. Poskušali so torej pogostoma v Italijo pridreti in se ondi naseliti. A na meji so stali bojaželjni Langobardi, vedno meč v rokah držé in zmemrom pripravljene vohod v Italijo vsakemu tujemu usiljenca zabraniti. Vsi boji Slovencev z Langobardi neso se toliko zaradi plena bili, nego ker so Slovenci hoteli svoja selišča tudi v Italijo razširiti, a Langobardi so se temu ustavljali, ker so bili Langobardi bolj krepki in hrabri in ker so bili bolj oboroženi ter v boju bolj izurjeni, razumljivo je, da so Langobardi svojo nalogo rešili.

Slovenci so skušali od dveh stranij na Frijsko naseliti se: po Nediži proti Čedadu in mimo Kormina pod Vidmom proti Taljamentu. Od zgorej doli s) bolj pritiskali, nego od izboda proti zapadu, kjer so že itak dobra zemljišča našli. Torej bodem videli, da so se skoro vsi boji med Slovenci in Langobardi v čedadski okolici bili.

nici prepustil. — Kar se njegove pravde zaradi stanovanja se Sloge tiče, odgovoriti bilo bi, da je preveč formalitetna, in ko bi on hotel, gotovo bi bila končala. Sploh se iz njegovega vedenja razvidi, da hoče reč na dalo vleči, saj je njegov gosp. zastopnik sam rekel, da mu ni treba zadnjega naroka 24. februarja t. l. odnesti, in pravda bila bi končana.

Iz Nakelske županije na Krasu, dne 4. zvečana. (Izv. dop.) Pet in dvajset let nam je gospodaril v naši županiji vse hvale vredni župan Fr. Mahorčič, kateremu izrekamo srčno hvalo za njegovo neutrudljivo delovanje. Posebno hvalevreden bil je pri prošnjah: vsacega je svoje dolžnosti domislil, nasprotno pa tudi obvaroval vsakoršne škode. Pri cesti od Lokevskega mejnika do Škofeljskega brodoča pokazal se je moža. Bila je cesta namreč v tako slabem stanju, da se nij mogel voz voza ogniti. Na vsi moč si je prizadeval, da je s pomočjo cestnega zaloga in Nakelske županije jo v boljši stan spravil. — Ne bom dalje našteval njegovih dobrih lastnosti, le toliko bom rekel in mora vsak pošten občinar mi pritrditi, ki ga pozna, da je bil mož priden in pošten, ki si je prizadeval občini pomagati na noge in ji vsem koristiti. Iz srea si toraj želimo, da bi nam še kedaj koristiti zamogel.

Konec lanskega leta se je stvar, žalibože, predruščila. Nam priljubljeni župan je prostovoljno odstopil in mesto njega volil se je drugi, res skušan mož, pa preobilnemu delu ne bode kos. Ljudje se obče pritožujejo radi nerada; če tožitelj pride, toženca nij, ako ste pa obe stranki navzoči, pogodi ju večidel na lastno korist ter jma reče: Le pojdita, saj sta opravila, brez, da bi se kaj storilo zadolžencu. Za njega je to gotovo lahka in koristna služba, a za revnega kmeta je vse drugo, ko mora lačen kake dve uri daleč do njega koračiti in slednje še brez uspeha. Jaz bi vsakemu takemu županskiemu načelniku svetoval, naj bi se v kotič skrili in gospodarjenje drugim pripustil, ki so sposobnejši, kot on. Kam pridemo, če še edino županstva ne bodo podpirala ubožega raztrganega kmeta?

Sliši se, da je naša Brkinarija dobila učitelja L. M., kateri izmenjava uč. službi na Barci i Vatorljah, skrajni vasi Primorske. Za Brkine je to gotovo prav, a če se pomisli pot iz Barke čez globok graben na Vatorlje, mora se reči, da je najteža služba na Primorskem, in plača v primer drugim prepričala. Iz gotovih virov sem pozvedel, da ta g. učitelj z deo dobro napreduje. Kakor pa veš „drugi svobodnjak, da šola je stud mračnjaštva, tako tudi teli“

... vas zamore voditi do boljsega stanja! Darujte vse za omiko napredka željnega naroda! Zmagajte si gotovi. Z Bogom!

Na Dunaji, 9. marca. (Izv. dop.) Politično obnebje je strašno soparno; oblaki se zbirajo od vseh stranij, ali se bode iz njih izlil mirni dež, ali uničevalna nevihta, kedo ve? Predno je bila obravnava z Ofenheimom dokončana, vsakdo je mislil, da po tem prijedmo na čisto, da se bode razvedrilo, a motili smo se; sedaj je še bolj vse zmešano, nego preje. Vluda, če tudi potolčena, se noče udati; opira se na vsako slamico, katera jej prilplava po inostranskih časnikih in drž. zbor hoče s tem za se pridobiti, da bode z glavami ustavovernih

Ali kar neso mogli Slovenci sé silo doseči, to se jim je vendar po mirni poti posrečilo. Ne le v herdih nad Čedadom in v Reziji naselili so se Slovenci, kder še dandanes na blizo 7 [] miriametrov prebivajo in okoli 30000 glav štejejo, ter sami sebe „Slovenci“ imenujejo, nego tudi dalje proti Tagliamentu postavili so si svoja bivališča in začeli so zemljo obdelovati. Ti Slovenci so sedaj polasčeni, a imena njih vasij dosti jasno pričajo da so slovenskega izvira. Blizu Gemone ohranilo se je še do današnjega dne ime „Slavouti“ (Slovenci). V listinah srednjega veka nahajamo pogosto spomin na frijske Slovence, n. pr. v enej iz l. 1031 se bere: „villa Sclavorum . . . Maleretim“ (Safarik o. e. VI. pg. 344—345).

Okoli Codroipa, Bertiola, Flambra in Rivignana od Taljamenta proti severovzhodu med Vidmom in Palmo leži kakih 6 [] miriametrov veliko okrožje, katero ima sama slovenska imena vasij. Antonini (Il Friuli orientale pg. 85) našteje 23 takih imen. Nekatera ima tudi dr. Bizzaro (o. e. pg. 15) največ pa Czörnig (o. e. pg. 188, 388, 460). Tnkaj se beró sledeča imena: Belgrad, Cergneū (?), Neboise (?), Precenico, kassian schiavonesco (selabonico), Selaunico, St. Maria Selabonica, Gradisca, Gorizzo, Goricizza, Sedegliano, Pocenico, Glaunico, Gradiscutta, St. Marizza, Driolasso, Versa selabonica, Sella, Isernico, Samardenchia, Lonca, Lestizza, Percotto, Persercano, Doljuzza, Cornazzai, Jutizzo, Giurizza, Blauzzo, Poceco, Vireo itd. (Primeri: Scheda, Generalkarte des oest. Staates N.o XII.)

Celo onstran Taljamenta pod Spilnbergom se nahaja slovenska naselbina Gradisca.

strank večkrat v dotiko prišla. In res, uže zadnjič, ko je vlada 72 zaupnih mož ustavovernih strank na dogovor povabila, izrekli so jej ti možje zaupanje, edini Mephisto - Hrbsť se je nekaj obotavljal in émerizil. Ministerstvo je sedaj, kakor zagotavljajo vladni listi - bolje na trdnih nogah, kakor je pred monstrozno obravnavo bilo, le tega ne vé, koga bi mesta v Italijo odšedšega Bunhansa v svoje krilo vzelo: Govori se, da pride nekdanji carigranski poslanec, Švegelj, na ta častni stol. Mož je sedaj v najboljših letih, Slovencev in nekdanjim „Glasnikom“ čitateljem pod imenom „Radonjevič“ znan. Ljudje, ki ga poznajo, pravijo, da je jako učen, zmožen človek; in če tudi moreda nij več narodnjak po naših mislih, pač mož značaja, kajti Slovenci ne zahtevajo od vlade menda posebne prijaznosti in vlnudnosti, ampak edino le pravice in pravice. Kot drugi kandidat se imenuje tudi Nördling. On je inženieurska kapaciteta in kot tak je za predelso železnico jako vnet. Goričanom bi v tem obziru gotovo ne bil neljub.

Predzadnja „Soča“ (št. 8) prinesla je na moj dopis o dr. Razlagu poslanico od Anti - Razlagancev, katere namen je moje trditve ovreči. Nij moja navada polemikovati proti vsakemu, a zagotoviti moram, da od svojih trditvev ne odstopim niti za las, kajti kar sem rekel, je čista, gola resnica, da je bila stvar drugačna v seji me ne prepriča ne „Slovenije“ zapisnik, o katerem preddobro vem, kako se piše v zadnjih časih, ne razna sumničenja in obrekovanja. Dosta je to, Slovenija nij glasovala, da bi se R. iz števila častnih udov zbrisal, ampak on sam se jo odpovedal. Da bi bili prijatelji R. isti večer večino imeli, kakor jo imajo tudi sedaj mej dun. studentovstvom, lahko Vam z imeni ustrežem, le oglasite se. Da se pa isti večer nijso hoteli udeležiti glasovanja, in da so sploh zaluje perhorrescirali, namen jim je bil samo ta, da so hoteli uže v kalu zadušiti to neumno demonstracijo in tako čast rešiti društvu, ki je do sedaj na najboljšem glasu bilo. In da ste ta škandal, o katerem bi vsak pameten človek mislil, da ga v globočine večna pozabe zagrebeta, po tem s posebnim komentarom v slov. klerikalne liste poslali, in da Vam na zadnje ti gloriojo pojó, bogme ne zavidam Vam te sreče. Zadnji dopis iz Ljubljane dunajskim dijakom stranske levite bere. Prav ima dopisnik, a vé naj, da njegove besede veljajo le deseterim, in dunajskih slov. dijakov je vendar čez s e d e m d e s e t. To naj njegove prijatelje tolaži, da dunajska mladina zastopa iste principe, iste ideale, katere je od nekaj uže zastopala.

Hrvatsko aka l. društvo „Veletit“, praznovalo je 2. t. m. desetletnico svojega obstanka. Mnogo dijakov nskih narodnostij se je sešlo. Tega komersa ežili tudi dalmatinski slov. poslanci in istrski mej Slovencev je bil edini Nabrigoj. Zakaj prišli, Vam ne morem in ne smem povedati, ampak nij na strani slovenskih poslancev, nego na strani hrvaškega odbora. In kakor slišim, tudi ta nij kriv, ampak najnovejši slovenski manifestanti. Če bo treba, Vam bodem to stvar o drugi priliki jasneje poročal. Wer ohren hat, der höre.

Politični pregled.

Državni zbor uže več časa obravnava razne postavbe gospodarskega zadržaja; v seji 6. t. m. se je drugikrat čitala postavba o hišnem davku in pri seji je g. poslanec Nabergoj sopet povzliguil svoj glas za kmeta; on je namreč temeljito dokazal, da

Naj omenim tukaj še enega imena, ki bi utegnilo izvirno tudi slovensko biti. Safarik (Starozit. I. pag. 213) piše, da je na Ruskem več rek z imenom „Koren“, tako Korna v gouv. Kestroma; Kornja gouv. Orel, Koren gouv. Charkow, Koren gouv. Kursk. Tudi med Sočo in Taljamentom nahajamo peogostoma reke in potoke tega imena, tako Corno, ki izvira zah. od Palme in se izliva v Ausso; Corno Potok, ki izvira blizo Čedada, teče mimo vasi Corno in se izliva v Stello. Ali neso morda tudi teh potokov Slovenci kerstili, ker tečejo ravno skozi nekdanjo slovensko naselbino?

Tudi je spomina vredno, da je bilo večidel gore imenovanih krajev skozi ves srednji vek v oblasti goriškega grofa in pozneje avstrijskih cesarjev in da so še le po novejših uravnava h goriško-beneško meje (1807) oni kraji pri Beneškem ostali (Czörnig o. e. I. pag. 625).

Koli je ta naselbina v Italijo šla kaže nam mer njene lege na Frijskem od vzhoda proti zahodu, malo bolj proti jugu zavito. Slovenska imena sedaj Furlanskih vasij na Goriškem: Čopriva, Villesse, Jalnico, Topoljano, Cranlio, Joaniz itd. nam kažejo, da se je ona naselbina od Gradišča pod Karminom in nad Palmo v Italijo pomikala. Onstran meje nam kažejo to pot pazamezne vasi sé slovenskimi imeni. Bolzano, Cerneglons Selavonico (pri izlivu Maline v Ter, Samardenchia itd.)*

Toda o teh Slovincih nij Janes več spomina. Le oni Slovenci, ki so se bili v goratem delu Furlanije ob goriškej meji naselili, ohranili so trdovratno svojo naro-

* Slovenci so imenovali mesto Udine: Vidna ali Vuedia (sedaj Videm) in Čedad: Zuisha (?), sedaj Staro. Primeri Czörnig o. e. I. pag. 461

stanovališča kmetov, (kmetске hiše) kolikor služijo v rabo družini kmeta, so tudi objekti kmetijstva in ker so ti zadnji postavno davka oproščeni, je predlagal, da se oproste hišnega davka stanovanja kmetovalcev, kateri se neposredno pečajo s kmetijo. Ta važen in gotovo pameten predlog bil je zadostno podpiran. Nabergoj-u pa ta predlog dela, vso čašt, ker dokazuje, kako pri vsaki priliki varuje interese volilcev in pa kmetškega stann, pravega stebra države. Finančni minister je drž. zboru predložil postavo, naj se mu dovoli 150,000 gld za učilno poslopje v Trstu.

Sliši se, da bo postava o predelski železnici še v tej sessiji prišla pred državni zbor, to so namreč ministri te dni v neki konferenciji z ustavovernimi poslanci izrekli in poudarjali potrebo, da se črti tej ne stavijo ovire.—

V tej konferenciji, pri kateri je bilo čez 80 ustavovernih in vladi prijaznih poslancev, je tudi minister Lasser strašil s tem, da je opozicija zdaj jako nevarna in da čaka zmerom na prvo priliko, da zapusti drž. zbor ter napravi veliko zmešnjavo, da je torej treba edino postopati, ministerstvu pokorno biti in tudi opozicijo ne preveč dražiti, zatorej nasvetuje, da se Wildauerjev predlog o skrajšanju pravice dež. šolskim svetom za zdaj še odstavi in zavleče.— Položaj mora res težaven biti, če mora ministerstvo tako opominjati in prositi in ustavoverci bodo zdaj gotovo prav pokorni postali iz lastnega interesa.— A vse to ne bo ozdravilo nobene mnogih ran uboge Avstrije, katere je državni pravdnik odkrival v Ofenheimovem processu.— Križa je tedaj bližna in neogibljiva, opozicija gleda mirno v bodočnost.—6. aprila začnejo zborovati dež. zbori; državni zbor pa bode 20 odložen.

Naš cesar bode potoval s carevičem Rudolfom v Dalmacijo in se po tem baje v Brindisi na Italijanskem sešel z Italijanskim kraljem.—

Staročeski listi priobčnjujejo kandidate za dež. zbor. Oklic na katerem je podpisan samo Rieger, poudarja, da mora priti do poravnave.— Mladočehi pa so tudi postavili svoje kandidate in v oklicu naglašajo, da morajo Čehi stopiti v dež. zbor ter popustiti passivno politiko.—

Ogersko novo ministerstvo pozdravlja prijazno večina ogerskih listov. Ministerstvo je osnovalo novo liberalno stranko, to je: deakovci in levičujaki združeni se imenujejo od zdaj naprej liberalci.—

Če bo ta zveza Oggerski kaj koristila, to je prašanje.—

Na Francozkem se zdaj snuje novo, ministerstvo Buffet in Dufaure imata od predsednika republike to nalogo. Vsled sklepa v narodni skupčini, da je republika definitivna vlada Francoske, vzdignili so se močno Francoski borsni papirji.—

Na papežovo ostro pismo proti nemški državi hoče zadnja s tem odgovoriti, da pruskemu dež. zboru predloži postavo, s katero se odpravi državna

dotacija vseh katoliških škofij. Kakor se vidi, pre-ti velikansk raspor in Nemška se pripravlja na obrambo, ker sluti bližnjo vojsko proti njej.—

Razne vesti.

(**Ud u polit. društva Soča**!) Vabijo se s tem vsi udje političnega društva „Soča“, da pridejo k običnemu zboru v torek dne 16. t. m. Zborovalo se bode v Gorici v gostilni „pri Lizi“; začetek točno ob 1½ uri popoldne. Dnevni red: 1. Govor podpredsednika; 2. poročilo tajnika in denarničarja; 3. preuredba pravil gledé mesečnine; 4. volitev predsednika in 9. odbor-nikov. 5. nasveti posameznih udov. Ker bode po dovršenem običnem zboru še drugo posvetovanje velike važnosti, naj se potrudijo udje, da bodo nazoči v velikem številu.

(**Volitev dež. poslanca na Kranjskem**) namesto rajkega dra. Coste bode 3. aprila v Postojni. „Slov. Narod“ priporoča za kandidata g. Petra Grasselli-ja, hišnega posestnika in trgovca v Ljubljani, kierega so si volilci, kolikor se jih je pretek, nedeljo v ta namen v Rakeku zbralo, sami odločili.—Naj bi nje-ga zložno volili vsi narodni volilci, da ne propadejo, ker bodo nemškutarji gotovo na vso kriplje delali za kake-ga protikandidata.

(**Porotna sodnija**.) V torek 9. t. m. so se zopet začele obravnave pred porotniki v Gorici.

V razpravo pridejo samo 4 tožbe in sicer te-le: Dne 9. 10. in 11. t. m. proti Ivanu Pettarin-u, Ivanu Čičigoj-u, Antonu Devetak-u in Ivanu Devetak-u zaradi uboja (rajkega Lasiča iz Renč) težkega telesnega poškodovanja in prestopka §. 431 kaz. zakonika.

Dne 12. t. m. proti Mih. Komel-u zaradi težke telesne poškodbe

Dne 13. t. m. proti Iv. Nardinu zastran posilne nečistosti.

Dne 15. t. m. proti Ivanu Moretti-ju zaradi uboja.

(**Znored!**) Slaboglasni duhovnik, znan pod imenom Fra Galdino, marljivi sodelavec tukajšnjega kleri-kalnega lista „L'Eco del Litorale“ je te dni znorel in odpeljali so ga v norišnico v Benodke. Njegovi članki, s katerimi se je „Eco“ ponašal, so užo davno kazali, da ima pisatelj prenapeto misli in zblojene možjane.

(**Is nežane se nam piše**;) Tukajšnji c. kr. notar g. Franc Pitamic spiše vseh svojih notarskih in drugih opravil gotovo 98% po slovenski. On je tudi najbrže edini notar na Slovenskem, ki ima slovenski uredni pečat. Tudi tukajšnji g. odvetnik Josip Dr. Oster-tag začel se je pogostoma posluževati slovenskega jezika v sodn. spisih. Čast toraj, komur čast tiče!

(**Gosp. Jakopič**) c. k. glavni davkar v penziji, oče odvetnika dr. Jakopiča, dobil je te dni od cesarja zlati križec za zasluge s krono. Mož je zaslužil to odlikovanje, ker je bil delaven čez 43 let in so ga vse stranke prav spoštovale zbog njegove prijaznosti.

(**Stament spomina**) bode slovesno postavil 19. marcija tukajšnji c. k. gojzdni urad na Trnovski cesti umrlemu c. k. gojzdnemu nadzorniku Josipu Kollerju kot ustanovitelju ceste, katera pelje iz Solkana v Trnovski gozd.

(**V mestnem gledališču**) se je sinoči v prvo predstavljala druga opera „Contessa d' Amalfi“; prva je bila vedno dobro obiskovana, videli homo ali bodo z drugo tako srečni.

(**Sova slovenska knjiga**.) V „Narodnej tiskarni“ stavi se sedaj knjiga, ki bode kmalu vsem trgovcem, obrtnikom, krčmarjem itd. neizogibno potrebna. Obse-zala bode 90 natančnih primerjalnic metrične mere in vage in starih mer in vag, nauk o desetnih (decimal-nih) razlomkih in njih upotrebljevanji pri vseh računih z metrično mero in vago. Narod.

(**Poduk o sviloreji**) bode v nedeljo, 14. t. m. v Nabrežini in drugo nedeljo, 21. t. m. v Duto v-lja h. Govoril bode sopet v obeh krajih g. A. Štrekelj.

Kako se led — umetno napravlja?

„Der Weisheit Pfad sind mühevoll; aber da schöpft, an der Höhe des Zieles, heiliger Museu Geschenk.“ Onestes.

Znuno je, da v severnih krajih o zimskih mesecih led v ledenico spravljajo; pošiljajo ga namreč potem na vse kraje sveta. Tako preskrbijo Švedija, Francija, Španija in jeden del Anglije južne kraje z ledom. Tudi severna Amerika pošilja pridelke svojih ledenih gor v tropične (vroče) kraje cele zemeljske krogle. Na tisuč z ledom naloženih ladij odveslja vsako leto iz omenjenih krajev. To kupčevanje izda podvzetnikom baš toliko kakor prebivalcem južnih dežel kaka druga kupčija. Led nij le obrtnije jako važen faktor, ampak tudi po-

sebno velevažen za gospodarstva; rabijo ga kot hladilno-ohranilno sredstvo raznovrstnih jedij in nijač.

Ta poslednja poraba je za mestjane skoro za življenje potrebna; želeli bi bilo tedaj led po nizki ceni dobiti, da ga tudi ubožni ljudje lahko rabiti morejo. To pa se nij dosedaj uresničilo, kajti led je v južnih krajih precej drag. Prevaževanje leda s severnih v južne kraje dosti stane,* in tudi led po poti kopni in in podvzetnik trpi škode.—Uzrok, da je led drag je tudi to, če imamo mlo zimo, v katerem slučajih je le malo ledu.

Da bi se temu pa v okom prišlo, je bilo treba mogočnosti led na vsakem kraji sveta in o vsakem letnem časi napravljati. K temu je morala znanost ponuditi sredstva in užo mnogo let se fizikarji in kemikarji trudili led na — umeten način napravljati. Anglija in Francija tekmuje za te zasluge. Pred nekaterimi leti so poznali umetno napravljeno leda le kot fizikalni eksperiment, a to so poskusili spraviti na polje praktičnega pridelovanja, t. j. led na debelo na umetni način napravljati, kajti ljudem bi to hasnilo.

Uže leta 1836 jo v Angliji gospod Shaw poskušal led umetno napraviti, a na debelo nij šlo. Srednejši je bil gospod Harrison leta 1856. Posrečilo se mu je najme v Angliji tak aparat (stroj) napraviti, kateri je s pomočjo parnega stroja od 10 konjskih moči v 24 urah 80 stolov (centov) ledu napravil. Naj bolj praktično se da led napravljati s strojem gosbod Carré-a v Parizu, kateremu je fizikalna podlaga sledeča:

Kedar kako telo svoje agregatno (skupno) stanje spremeni, absorbira ali zgubi nekoliko gorkote. Ako se trdo telo v tekočino spremeni, odvzame bližnjim snovem nekaj gorkote, in baš tako tekočino, katere se v plin spremeni, ker leditov „moleklov“ tudi nekoliko toplote zahteva. Zgostjeni plin odda pak sprejeto gorkoto in tekočino telo, katero užo trdo postaja, oprosti gorkoto, katero so „molekili“ ločili.—

Mej istimi telesi, katere zaradi svojih sprememb preuzročujó padenje temperature, kakor ogljendeva kisli-žveplena kislina, amonijak, i. t. d. dnaj g. Carré omo-nijakovemu gazu prednost, kar se pri delanju plina kot postransk pridelek pridobi in se ga tudi dober kup prodaja. K temu prijde še to, da gaz gor omenjeno ozračno prikazen z veliko naglostjo pokaže. Močnemu zračnemu stisku (Luftdruck) izpostavljen, bližajo se „molekili“ gaza in postane tekočina. Ta tekočina se odlikuje zaradi svoje velike bežnosti in velikega prizadevanja zopet gaz postati, zavoljo tega bližnjim telesom veliko gorkote odtagne, katere pri prestopu iz gaza se v tekočino sprosti. Zato tekoč amonijak hitro postane gazu podoben, kedar se tiščenje zmanjša. Konečno se ta gaz v vodi popolnoma spusti, loči se pa prav lahko, hitro, ko ga poslednje zgreje.

Amonjakov gaz ima tedaj sledeče lastnosti:

1. Tekoč postane amonjak, ako je veliko stiskan.
2. Ako tiskanje jenja spremeni se zopet v gaz in odvzame bližnjim telesom nekaj gorkote.
3. V vodi razpuščen, zgine, ako topleje postane in podkurimo.

Te različne lastnosti amonjakovega gaza je gosp. Carré—dobro porabil, da se da lahko na umetni način led narejati. Mislimo si jeden aparat, sestavljen z dvema medenima luščinama (Hälson) Jedna luščina mora biti majhena, druga velika; obe ste pak z vkupnim vratom zjedinjene. Vse mora popolnoma zaprto biti, brez komunikacije z zrakom. Denemo li v veliko luščino koncentrično ločnino (rastopino Auflösung) amonjakovo in položimo to na gorko peč, bo gaz moral iz vode popustiti veliko luščino in se podati v majheno; ker ne more uiti, se bode sam skupaj stisnil in konečno tekoč postal. Po tem se ogenj odtagne in aparatu se da prejšno temperaturo. Nasledek tega bode, da tekoči amonjak se zopet v gaz spremeni in se poda zopet v veliko luščino, da se v isti vodi razpusti. Pri tem prehajanji iz tekočine v gaz odvzame amonjak bližnjim telesom nekaj toplote. Zadržuje tedaj, da se majheno luščino v vodi položi in skoro koj dobimo led. Gospod Carré-jeva metoda je tedaj prav—originalna. — Da led dobimo potrebujemo—ognja! — Zadržuje le pod enim recipientom ogenj napraviti in pod drugim imamo užled!

To je res interesanten (znamenit) fizikalni eksperiment, kateri kaže moč čudne narurne moči. Da bi dal temu eksperimentu praktično veljavo, nij bilo drugega treba, nego, da je g. Carré svojemu aparatu odločil potrebno velikost, katere bi zadostila precejšno leda izdelati, in tudi tak material izvoliti, pri kojom bi bil v nevarnosti, da—eksplodira.—Oboje se mu posrečilo, in on je dva aparata izdelal, katera led v malo minutah napravita; jeden aparat, ki jo bolj za domačo rabo, je manjši in napravi z jednim fantom premoga 10 funtov leda; drugi stroj pak napravi 20 do 30 funtov leda na vsak funt premoga. — Temperatura pri zadnjem aparatu je lahko, 50 do 60 stopinj pod ničlo. — Cena Carréjevega umetno napravljene leda bi bila 1/2 do 1 kr. za funt, mej tem ko sedaj ne zadostuje 6 do 10 kr. za funt v lekarnicah. Kar se tiče materiala za tak stroj je gospod Carré odločil, da baker ne sme pri aparatu biti. Ako se namreč to kovino v amonjak vtakne, postane mehak ko ilovica; odločil je torej železo, jeklo in druge kovine. Znajdenec je tedaj volil omenjene ko-

To imam letes v drago priliko opezovali, kako led v ledenice za hladjenje pive spravljajo in priznavam, da to nij nobena malenkost Pis.

dnost še do denasnega dne. Njih meje se v 1200 letih neso skoro čisto nič skercile. Iz Pavla D. (V. 23) izve mo, da so Slovenci celo do nediškega mosta pri Ažli segali (... pons Netisonis fluminis, qui ibidem est, ubi Selavi residebant). In še dandanašnji meji ta uro od cedada navzgor lezeči most Slovence od Furlanov. Da je bila tudi v srednjem veku meja tista, kakor dandanaš, vidi se iz sledečih pisateljev. Marin Sanuto (Itinerario per la terra ferma veneziana 1843 pi se „Rosimam va nel Naxidon, la qual, ut dicitur, parte la Italia da Schiavonia“. Ciconii in po njem Martens (Italien II. 515) zaznamujeta kot mejo med Slovenci in Furlani v Tarčetu most čez Ter, pri Fojudi (Foedis) selo Canal di Grivo (na pol poti med Fojudo in Čaneblo) in pred Čedadom most S. Guarzo čez Nedizo.

Kako daleč so se Slovenci po drugih deželah razširili ne morem tukaj preiskovati, nego le opomniti, kje se lahko o tem bere. Za Tirolsko imamo Bidermanov spis v Lukšičevih Slav. Blätter; za Bavarsko Koch-Sternfels in Quitzmam, älteste Geschichte der Baiern; za gorenje Avstrijsko razen Koch-Stf. Pritz, Gesch. des Landes ob der Enns; za spodnje Avstrijsko Czörnigova statistika; za Stajersko Kronos, die Ortsnamen Steiermarks; za Saligraško Winkelkofer (Slaven in Lungau) Carinthia 1820 N. 15 in Koch-Stfd; za Koroško Jarnikovi spisi v Carintiji 1813, 1826 in 1831 Ob kratkem ima Jafažik vse to v svojih Starožitnostih „Rodovi in sedeži korutanskih Slovenov.“

(Dalje prib.)

vine za konstrukcijo svojega aparata. Ta stroj je tedaj jako koristen ter kot sredstvo dober za znižanje temperature. Za kristaliziranje soli (v kemiji) bi bil ta aparat tudi jako koristen. Evo, še jedno koristno porabo tega imenitnega aparata!

Ako pustimo morskovo zmrzniti, tako obstoji isti led le v sladke vode, in v tej vodi nahajajo se soli padejo na dno. Pri mrzlosti nekaterih stopinj pod ničlo se deli morskova voda v dva dela; jeden del je čista voda, drugi pak koncentrična raztopina (Lösung) v morski vodi obstoječih soli.—To dobro poznano lastnost porabijo v solinah severnih krajev, da brez stroškov solno vodo koncentrirajo, katera je odločena, morskovo sol dati. Napravljen je umetne merzote bode prebivalcem južnih krajev koristila. Kukul velik dobiček je Carréjev stroj konečno za velike ladije, katere po mesece dalje potujejo! Vedno imajo sredstva v rokah, veliko vročino v vseh prostorih ladije shladiti; kedar je v tropičnih krajih nestrpljiva vročina,**) ipak lahko ohrajuje jedi in pijače s potrebnim ledom, in vedno jim je mogočost dana, morskovo vodo spremeniti v pitno, čisto vodo. Nij jim treba tedaj cele sode sladke vode v ladije za pijačo in za kuhanje spravljati,***) tedaj volikanski napredek!

Ko bi človek, kateri je pred sto leti umrl zdaj oživel in ta velikanski napredek vidil kako bi zdihiil: „Nekdaj in zdaj!“—

Ant. L. Mozirski.

POSLANICE. *)

Iz Gorice 28. feb. V 9. listu „Glasa“ nekov dopisnik iz Gorice, govoreč o zadnji besedi v goriški čitalnici, omeni, da so pri veselici dali svoj kontingent pripravniki; potem pa stavi prav učeno vprašanje: „Kako je to, da pripravniki smejo besede obiskovati, gimnazijalci in realci pa ne? . . . . . Ako eni ne smejo besed obiskovati kako da drugi smejo, in ako ti smejo, zakaj bi tudi prvi ne?“ . . .

Glasov dopisnik mora biti res slep ali neznanstvo perfiden, da si kaj tacega upa trditi; saj se je lahko vsak dober videc prepričal, da pri zadnji besedi v goriški čitalnici niso bili navzočni le nekateri učiteljski kandidati, ampak tudi več dijakov iz gimnazije in realke. Če je gospod dopisnik slep in nij dober videc, ondaj naj si kupi očale, in če jih že ima, naj še ene si na vrh done! Jaz sem vsak čas pripravljen, ko bi me hotel o nasprotnem prepričati, imenovati mi imena vseh onih gimnazijalcev in realcev, kateri so se vdeležili besede.

Glasevega dopisnika mora (vsaj sodeč po njegovem dopisu) to neizrečeno hudo peči, da se dijakom dovoljuje k besedam. Če je temu res tako, potem ga mora smatrati vsak za velikega nezadnjaka in sovražnika prave omike; kajti vsak nepristansko sodeči človek mora mi pritrditi, da nij pametno o draslim dijakom zabranjevati vhod v više kroge, ker za bogal kje naj se pa dijak uči manere, če ne v omikanih krogih? Nij čuda po tem takem, da imajo naši nasprotniki slov. dijake za zarobljenice, ker tudi noma jo priložnosti se kaj manere učiti v omikanih krogih. Ali naj se mari mlad človek obnaše nauči le v šoli ali pa v svojem „studierzimmer-ji“? V poštna društva, v poštna društva treba dijakom dovoljevati, da ne bodo v poznejih letih v posmeh omikanih ljudij!—

Pa denimo, da bi bili tudi dali svoj kontingent pripravniki pri zadnji besedi in bi ne bili navzočni tudi drugi dijaki srednjih šol; ali bi bil moreda to tako velik greh? Ne! Jaz temveč še trdim, da imajo pripravniki vsekako več privilegija vdeleževati se besed, kakor pa drugi dijaki, ker kandidate nikakor ne gre staviti v eno in isto vrsto z dijaci drugih učilišč. Drugim dijakom je cilj njihovega studiranja ves drug, kakor učiteljskega kandidatom, kajti poslednjim (uč. kand.) je, ali vsaj bo, glavni nalog: prosveta narodova. Pripravniki bode morali širiti kot bodoči učitelji omiko med naše ljudstvo ter reševati ga iz „nevednosti temine.“ To se pa ne zgodi edino le odgojevaje otroke v šoli, ampak tudi likovaje odraslo slov. ljudstvo in gojeje umetnosti srca blažee. Zatorej pak treba pred vsim pripravnikom dovoljevati k besedam, da se naučijo, kako se imajo besede napravljati, kako treba prevoditi se zadržati, ker njim (uč. kand.) bo na deželi pri besedah naj večji nalog.—

Sicer nij bilo pri zadnji besedi vseh slov. pripravnikov, ampak le 8, kar zares krasno osvitljuje njihovo rodoljubje in veselje do slovenske reči. In tako je tudi prav: narodni naj bodo bodoči učitelji!

Eden, ki je bil navzočen pri „besedi.“

Gospod Giusto de Maiti, glavar v Bazovici.

Lansko spomlad ste Vi plem. gospodine, dninarjem, ki so pod mojim vodstvom o pogozdenju Krasa delali,

** To sem imel priliko v Trstu videti Pis.

*** Ko sem pretečnega palatetja moral velikih vojaških vaj se vdeležiti, in sem tekal v „Vorpostenketti“ se svojim kameradom, učiteljem v največji vročini se Sack in „Packom“ na hrbtno, tako da se ni je pot čukoma lila z obraza, ondaj bi bil gotovo bolj rabil tak stroj, kakor pa osorni „Vorwarts! Laufschritt!“ Pis.

po 5, 10, 15 krajerjev na dan in enemu še celo ves zaslužek od dveh dni vtergali in kervavi denar obderžali. Vas spomnim, povernite delalcem zaslužene krajerje, če ne, Vas bom tožil.

Tudi Vas opozorim, pustite mojo dekle na miru in ne zapeljajte je više. Za tiste 10 gold., ki ste jih nji ponujali, raje kupite kruha in polente Vašim otrokom ali pa platite jih na račun Vaših dolgov.

Bazovica, 23. februarja 1875,

Andrej Križmančič,
gozdnar.

V 6. št. Soče me dopisnik iz Ajdovščinograja, da sem besedolomec (figamož) in žuga mi, da bom moral po paragrafi plesati ker sem svoje poslopje, za leto 1875 čitalnici in Slogi ob enem v njem dal. — Zarad tega bi jaz lahko dopisnika pri sodnji poiskal, in moral bi on po paragrafi plesati, ker me je nečastlivera početja po krivem obdelžil. — A ker nijsem navajen po sodnijah si časti iskati odgovorim mu sledeče: Jaz sem društva „Slogi“ najemnino svojih poslopij, ktere sem čitalnici v najem dal, za leto 1875 po sodniški poti odpovedal, in ker je „Sloga“ moji odpovedi vgovorjala, teče zdaj pravda.—Iz tega se vidi, da sem mož beseda a ne besedolomec, ker pripravljem sem zdaj kot v začetku čitalnici poslopje izročiti. — Vprašanje je, če bode moja odpoved dober vspeh imela ali ne, v zadnjem slučaju bode morala čitalnica z mano potrpeti, ker v času, ko sem ji poslopje obljubil, vedela je tudi ona, tako dobro kakor jaz, da bom moral Slogi še le odpoved dati.

Ivan Tosi.

Iz Rojana 22. marea 1875. V 4. listu Soče nahaja se nek dopis iz Skodne pri Trstu, v kojem se okoličanski poslanec vitez Dr. Lozer gridobno črni in sramotno napada. Iz vsega tega dopisa — kateri pa se je vsedrugod nego v Skodni rodil — vidi se, da je le strast dopisnika nadvladovala — ko je oni članek pisal, in da bi bil zamogel toliko ložeje svojo žolč nad Dr. Lozerjem izliti, skrtil se je v dopisnika iz druge vasi ktera pa nima z Dr. Lozerjem čisto nič opraviti.

Ker nam torej v gori omenjem listu neka skrita oseba — ktera pa nam je znana, ktero poznano že več časa sem kakor dopisuna vsakesorte laži po raznih slovenskih in laških časopisih — gerdi in črni moža, kterege ne le okolica ampak tudi mesto in še celo njegovi nasprotniki spoštujejo; zatorej mi zdolej podpisani in z nami vred ogromna večina voliveev protestujem o zoper oni dopis v 4 listu „Soče“ ter preglasimo kot grdo in nesramno laž, kar se v onem dopisu o našem poslanecu vit Dr. Lozerju piše. Mi smo ga volili v zbor iz prepričanja da bode za našo reč delal in v ti nadi nismo se goljufali.

Dr. Lozer vživa naše popolno zaupanje in tudi vžival ga bode — dokler bode tako postopal kot do sedaj. Ako je pa on pri Sočinem dopisniku zaupanje zgnubil — mi ne moremo dopisniku pomagati, sicer pa tudi nej teško ga uganiti uzroka — da se je on tako na Dr. Lozer-ja spravil. To pa dopisunu naravnost in očitno povemo, da dokler ne bo očitno in pod svojim imenom pred svet stopil kakor mi sedaj storimo ampak le skrit in pod ptujim imenom blato mental na poštno može naj že so v slovenskih alj laških časopisih — ostal bo v naših očeh: grd lažnik hudoben obrekovalcec in nesramni hinavec.—

Janez Marija Ferluga, posestnik in volivec—Primošič Jože posestnik in volivec—Venutti Miha in Volivec—Janez Marija Skert in Volivec—Jože Pertot posestnik in volivec—Janez Marija Stare posestnik in volivec—Andrej Martelane posestnik in volivec—Primoschie Francesco posestnik in volivec.

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko, ne za zadržaj.

Javna zahvala.

Preserčno zahvalo izrekam vsem č. g. duhovnom iz bližnjih, toliko večjo pa onim iz daljnih krajev in tudi ljudstvu, kateri so se v mnogem številu pri pogrebu ranjcega č. g. Andrej-a Kacin-a župnika v Šebreljah dne 5. marea t. l. zbrali.

Posebna zahvala pa gre g. dekanu v Cirknem, kateri je jako ginljivo o zaslugah prerano umerlega č. g. župnika govoril in ga k zadnjemu počitku spremil.

Nepozabljivemu naj bode zemljica lahka!

Občinar:

— z. — a. —

Zahvala

Podpisani se srčno zahvaljuje vsem prijateljem in znancem, ki so blagovoljno spremili k zadnjemu počitku njegovega nepozabljivega tasta Jakoba Pegana, kateri je 4. t. m. v Avberju v gospodu zaspal!

JOŽEF URDIH
posestnik v Kastanjevi

Javna zahvala.

Dr. A. R. Rojic v Gorici ozdravil mi je v kratkem času 2 otroka, enega oparjenega z vrelo vodo, drugega pa nevarno bolanega za vnetico v grlu in vodenico, tako da si štejem v veliko dolžnost, zabvaliti se javno temu nevtrudljivemu, učenemu in človekoljubnemu gospodu.

FRANCE KUMAR
glasbe vodja v Kvičkem

Samec—v najlepših možkih letih—čvrst, ki ima 1000 gold. letnih dohodkov, išče si družice rajše stare nego mlade — vsakako pa pramožne, na lepoto se ne gleda! Dotična popraševanja se sliko naj se blagovolj pošiljati pod chifro K. M. poste restante v Komen.

300

bokalov žganja

tropinoveca prve baže

je na prodaj v Selu pri Černičah h. št. 17.—Kedor bi rad kaj kupil tega žganja, se lahko tudi pri našem upravnistvu oglasi.

Pod garancijo, popolnega stanovitnega uspeha.

Gotovo pomoč

v vsih še tako težavnih slučajih brez injekcij in živega srebra ali joda dodelijo tako zvani imenitni

PREPARATES MINERALES

v zvezi z Gelatine-Matico.

in sicer doza I. pri silitičnih boleznih, zastaralem toku, strikturah, izpaljenah in ranah na nosu v ustih in vratu Cena f. 5. a. v.

Doza II. pri moški slabosti (Impotenz) posebno kot nasledek onanije, epileptičnih napadih, susici hrtauca i.t.d. Cena f. 10.—a. v.

Konečno doza III. pri ženskih boleznih, belem toku, zaostajanjem čiščenja, nerodovitnosti zlatenci, primankanju krvi, slabosti telesni in duševni i.t.d. Cena f. 5.—a. v.

Om-njeni leki, katerih raba je prav lahka, dobē se nepokvarjeni po

Speditions-Comtoir für Export-Artikel

Berlin, C., Brei te Strasse 12.

Posiljatev in dopisovanje natanjeno in tajno. Pri naročbi nij se blagovoljno popiše bolezni Povzetja Avstrijo nijso dopuščena.

Pod garancijo, popolnega stanovitnega uspeha.

Med. in Chir.

D. MARTIN KERSOVANI,

magister porodničarstva,

ki se je, iz Gradca prišedši, v Gorici naselil, se p. n. občinstvu priproča, ter javlja, da bode zdravil na domu vsak dan od 10. do 12. predpoludne. Stanuje: na starem trgu št. 29-tikoma velike cerkve.